

Održivo gospodarenje zemljištem

Prof. dr. sc. Vladimir Vukadinović i prof. dr. sc. Vesna Vukadinović

Tlo ima jedinstvenu i presudnu ulogu u održavanju života na Zemlji. Ono je:

- Uvjetno obnovljiv prirodni resurs;
- Reaktor, transformator i integrator procesa iz drugih prirodnih izvora (sunčevo zračenje, atmosfera, površinska i podzemna voda, biološki resursi itd.);
- Medij interakcije sfera (litosfera, atmosfera, biosfera);
- Medij produkcije biomase za ljudsku i stočnu hranu, industrijsku sirovinu i alternativnu energiju;
- Skladište je topline, vode, biljnih hraniva, a u nekim slučajevima i otpada iz različitih izvora;
- Pufer velikog kapaciteta koji može prevenirati ili ublažiti nepovoljne ekološke utjecaje;
- Prirodni filter koji može spriječiti onečišćenja podzemnih voda;
- Značajan rezervoar varijabilnosti gena;
- Važan element bioraznolikosti i
- Konzervator i nositelj prirodne i ljudske baštine.

Iz tako opisanih funkcija tla, jasna je njegova jedinstvena i nezamjenjiva uloga pa je prioritet u biljnoj proizvodnji očuvati tlo s ciljem daljnje dostatnosti u proizvodnji hrane.

Održiva biljna proizvodnja integrira tri glavna cilja, a to su zdravlje okoliša, ekonomska profitabilnost i socijalna dobrobit cjelokupnog društva, od proizvođača pa sve do potrošača. Očuvanje prirodnih i ljudskih resursa ima ključni i dugoročni značaj, jer održivost počiva na načelu da se moraju zadovoljiti današnje potrebe u hrani bez ugrožavanja budućih generacija. Upravljanje ljudskim resursima podrazumijeva društvenu odgovornost spram poboljšanja radnih i životnih uvjeta poljoprivrednih proizvođača, zadovoljavanja potreba seoskih zajednica, te brige za zdravlje i sigurnost potrošača, kako danas, tako i u budućnosti.

Prijelaz na stvarno održivu poljoprivredu je kompleksan i dugotrajan proces koji obično zahtijeva niz malih, realnih koraka. Stoga je temelj tranzicije prema održivom korištenju zemljišta volja svakog sudionika u proizvodnji hrane, uključujući poljoprivredne proizvođače, političare znanstvenike, trgovce i potrošače, da se napravi sljedeći korak.

Održivo gospodarenje zemljištem jedno je od najvažnijih kriterija koji neposredno i/ili posredno utječu na kakvoću života. Međutim, svijest društva o potrebi održavanja i povećanja kakvoće tla najčešće nije u suglasju s njegovom multifunkcionalnom i nezamjenjivom ulogom, a postupno se izgubila razvitkom društva od primitivnih do suvremenih i urbanih društvenih zajednica.

Svjetska populacija raste po stopi od ~1,6 % godišnje, a u najmanje razvijenim zemljama s najvećim potrebama za hranom ta je stopa čak do 3 %. Istovremeno su *prirodni resurs*, kao što su zemljište i voda, u opadanju zbog *urbanizacije* i *degradacije*, kako količinski tako i po kakvoći. Naime, potreba za što više hrane čest je uzrok antropogene degradacije poljoprivrednog zemljišta (gubitak organske tvari, zaslanjivanje, zakišeljavanje, erozija vodom i vjetrom, fizička, kemijska i biološka degradacija i dr.) i na taj veliki izazov sadašnjice potrebno je znati odgovoriti, pravovremeno i učinkovito.

Korištenjem zemljišta u poljoprivrednoj proizvodnji pokušava se zadovoljiti više, često proturječnih ciljeva, pa najbolji uvjeti za rast biljaka nisu i najbolji za sprječavanje onečišćenja okoliša (organska i mineralna gnojiva, zaštitna sredstva i dr.), gubitka plodnosti, pojave erozije (agrotehnika, uređenje zemljišta i dr.), degradacije tla itd. Budući da konvencionalna, posebice intenzivna poljoprivreda, ima sve odlike industrijske proizvodnje (primjena mehanizacije, kemijskih prirodnih i sintetskih preparata kao što su gnojiva, pesticidi, aditivi, proizvodnja na velikim površinama i dr.), česti su negativni uzgredni efekti kao što su prekomjerno onečišćenje i devastacija prirodnog okoliša. To opravdano izaziva sve veće nezadovoljstvo potrošača uz njihov gubitak povjerenja u kakvoću i zdravstvenu ispravnost hrane. Posljedica je sve veća potražnja *ekološki (organski) proizvedene hrane* uz sve jači nadzor u konvencionalnoj proizvodnji, jer potrošači imaju pravo na sigurnu i kvalitetnu hranu (EC, br.178/2002., Zakon o hrani, NN 46/2007.).

Tekst je preuzet iz još neobjavljene knjige „Tlo, gnojidba i prinos“ autora Vladimira i Vesne Vukadinović.